

Maskenin Ardı: Suçun Sosyolojisi ve Denetçinin Psikolojik Sınavı

Kurumsal Defterlerin Ötesine
Geçen Bir Perspektif.

Sokaktaki Suçluya Karşı Masadaki Suçlu

Boyut	Geleneksel Suç	Beyaz Yaka Suçu (Sutherland, 1940)
Birincil Silah	Fiziksel Şiddet	Uzmanlık ve Güven
Sosyal Statü	Marjinalize Edilmiş	Eğitilmiş, Saygın, Liyakat Sahibi
Denetçi Eğilimi	Doğal Şüphe	Saygınlık Yanılgısı (Halo Etkisi)
Yöntem	Doğrudan ve Görünür	Gizli ve Karmaşık

Adli muhasebe, failin unvanına değil, eylemine odaklanmayı gerektirir.

Güvenin Silahlaşması

Denetim
Süreçleri

Saygınlık
Maskesi

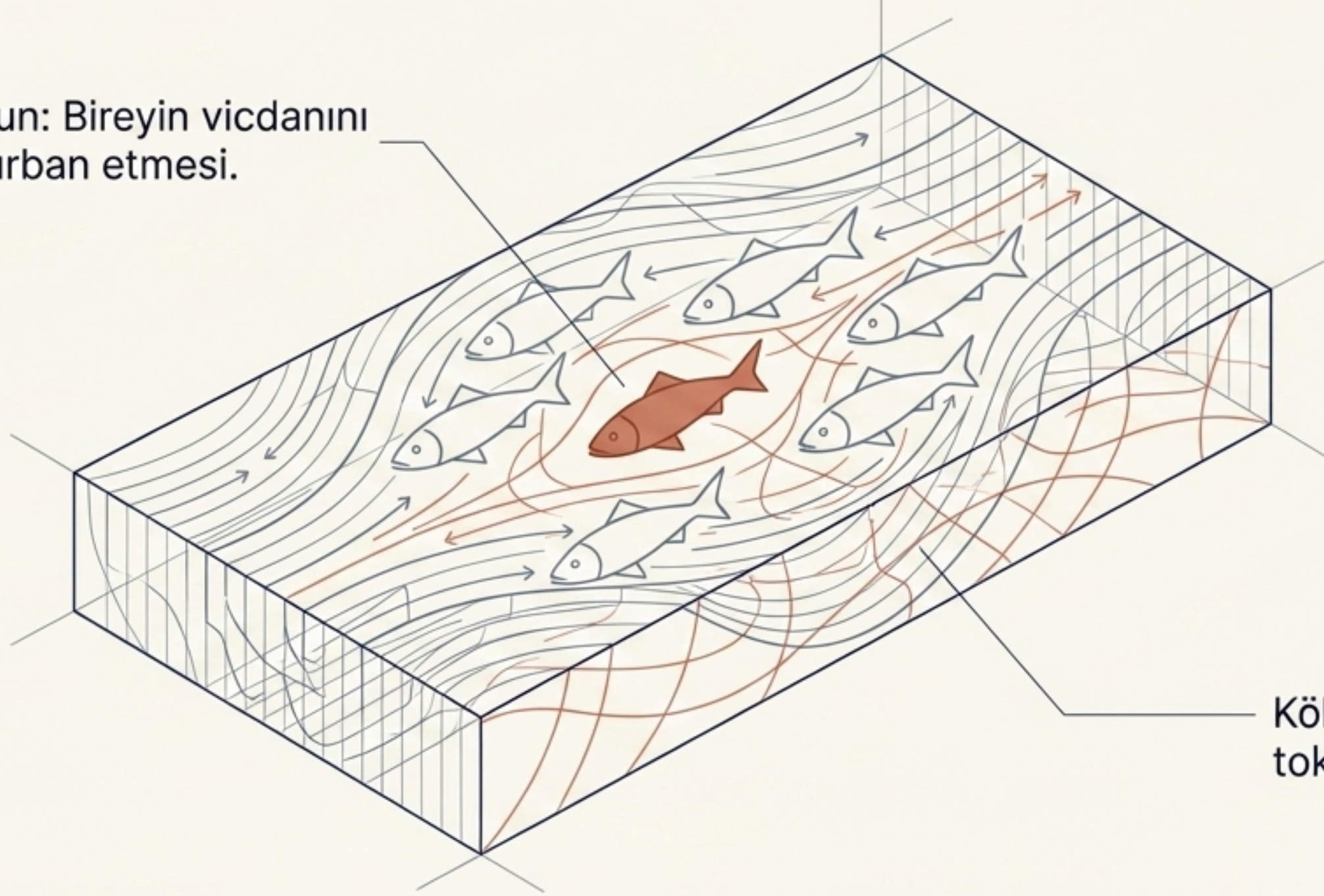
Maske:
Beyaz yaka suçlusu, güven
müessesesini bir kalkan
olarak kullanır.

Körleşme: Sosyal statü, denetçinin
mesleki şüphesini felç eden en
büyük engeldir.

Ölümcül Yanılgı:
"Böylesine eğitilmiş ve köklü bir
geçmiş olan kişi bunu
yapmaz" düşüncesi, suçun
üzerini örten ana mekanizmadır.

Bireysel Sapma Değil, Kurumsal Ekosistem

Görünen Sorun: Bireyin vicdanını cüzdanına kurban etmesi.

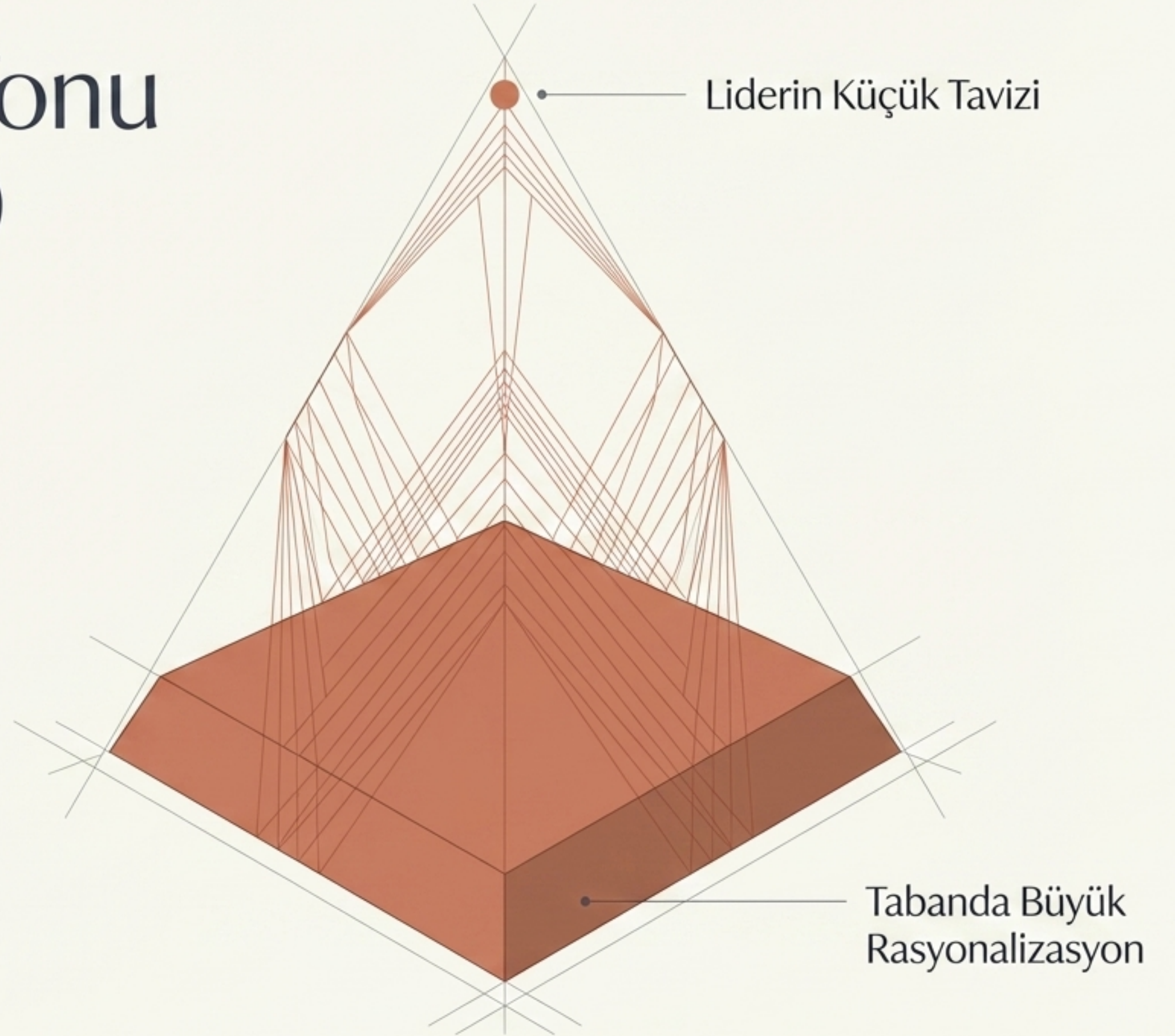
Kök Neden: Kurum içindeki toksik etik iklim.

'Herkes yapıyor' savunması, bireyin suçluluk duygusunu bastıran kolektif bir kalkanıdır. Usulsüzlük 'iş bitiricilik' sayıldığında, suç sosyal kabul görür.

Yukarıdakilerin Tonu (Tone at the Top)

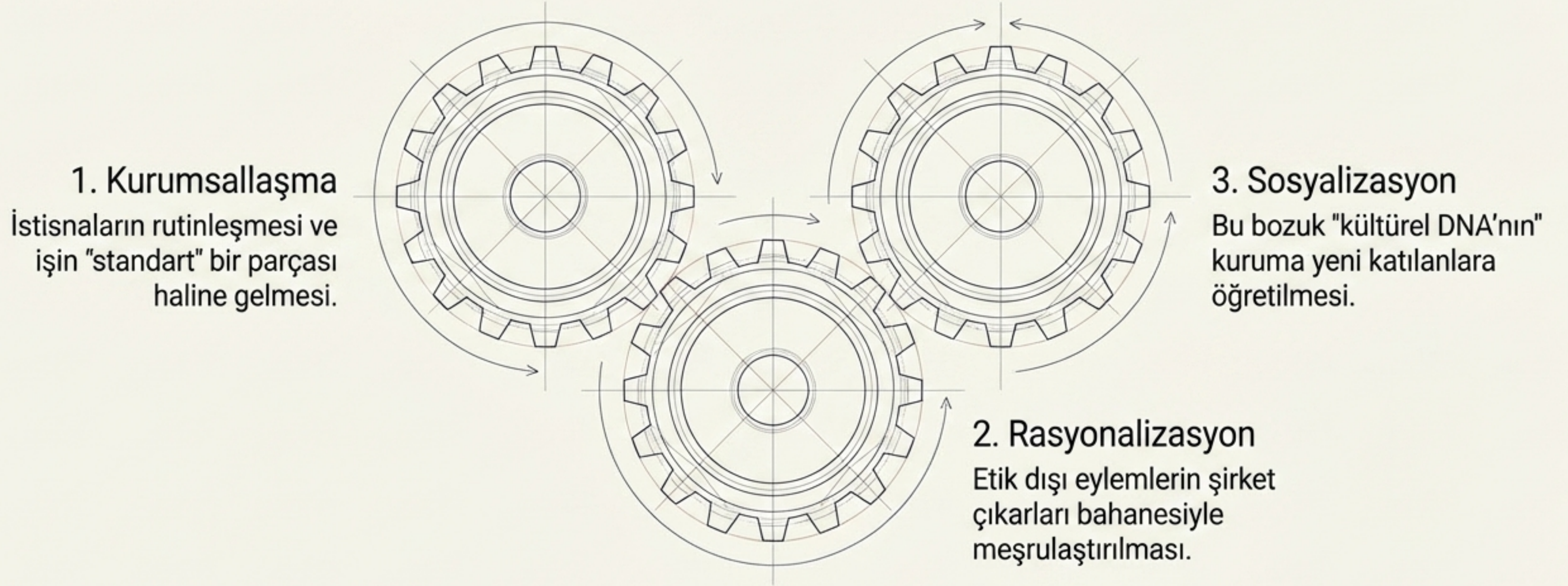
Yolsuzluk kültürü yerçekimi gibi yukarıdan aşağıya yayılır.

Tepe yönetimdeki etik dışı en ufak bir esneklik, alt kademelerdeki devasa suiistimallere meşru bir zemin hazırlar.

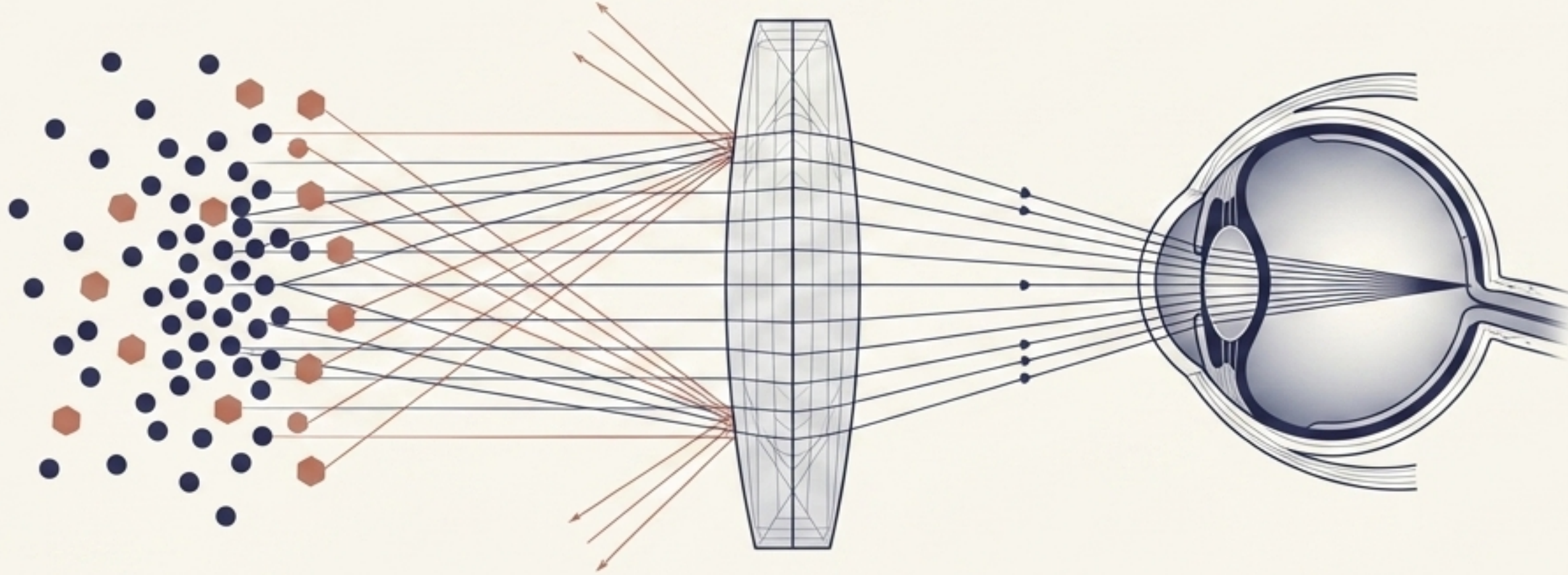
Yolsuzluğun Normalleşme Döngüsü

(Ashforth & Anand, 2003)

Denetçi sadece finansal defterleri değil, kurumun Kültürel DNA'sını da okumak zorundadır.

Denetçinin Bilişsel Tuzakları

Hale Etkisi (Halo Effect):

Saygınlık ve liyakat maskesinin, failin dürüstlüğüne dair yanıltıcı bir kesinlik yaratması.

Doğrulama Önyargısı (Confirmation Bias):

Denetçinin yalnızca "her şeyin yolunda olduğunu" kanıtlayan verileri arayıp, mevcut anomalileri göz ardı etmesi.

Denetimdeki En
Tehlikeli Cümle:

**‘Böylesine eğitilmiş ve köklü bir
geçmişli olan kişi bunu yapmaz.’**

Güven ile şüphe arasındaki denge
kaybedildiğinde, suçu gizleyen kişi
bizzat denetçinin kendi zihni olur.

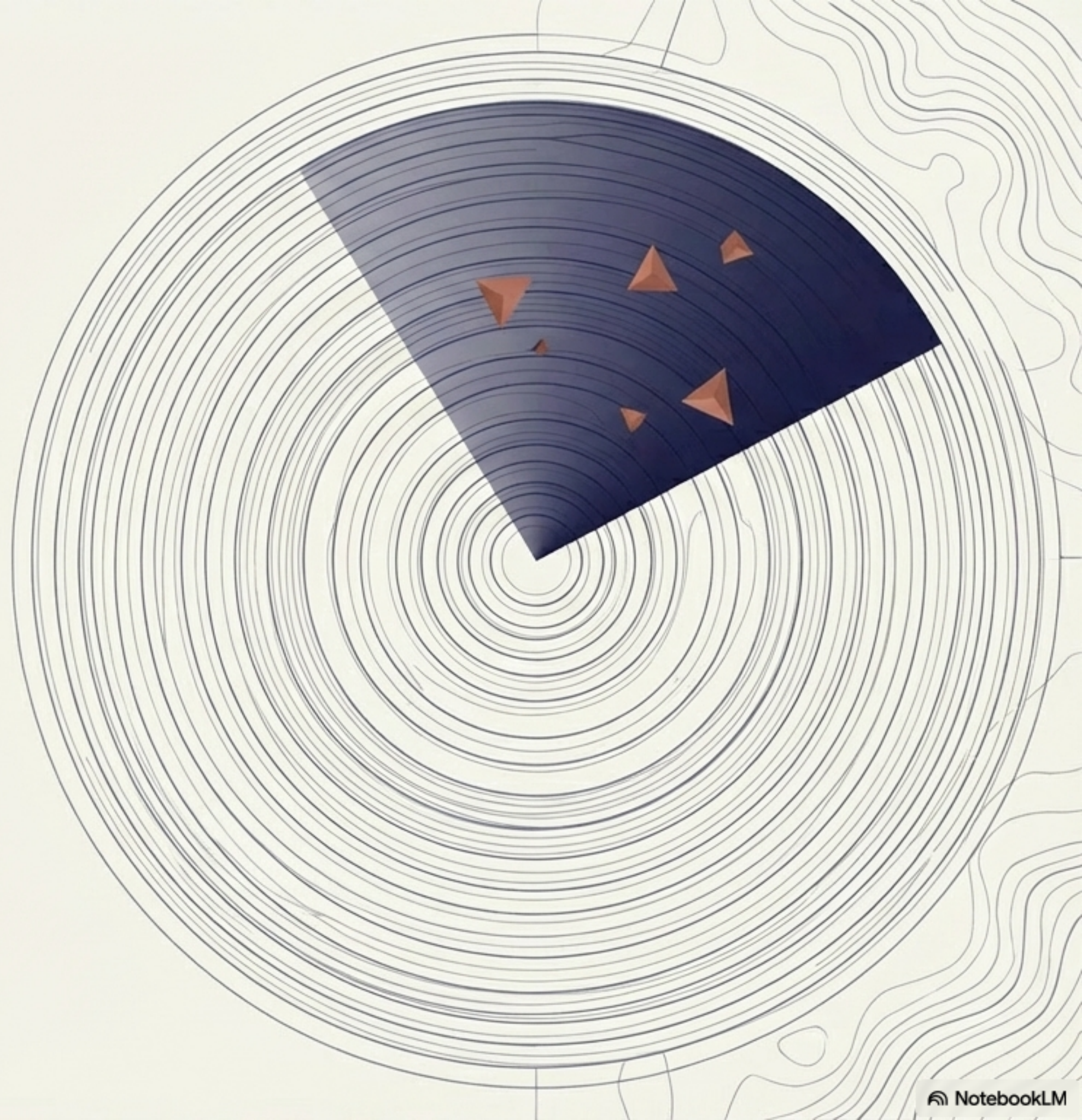
BDS 240: Zihni Tetikte Tutma Hali

Kuralların Ötesinde:

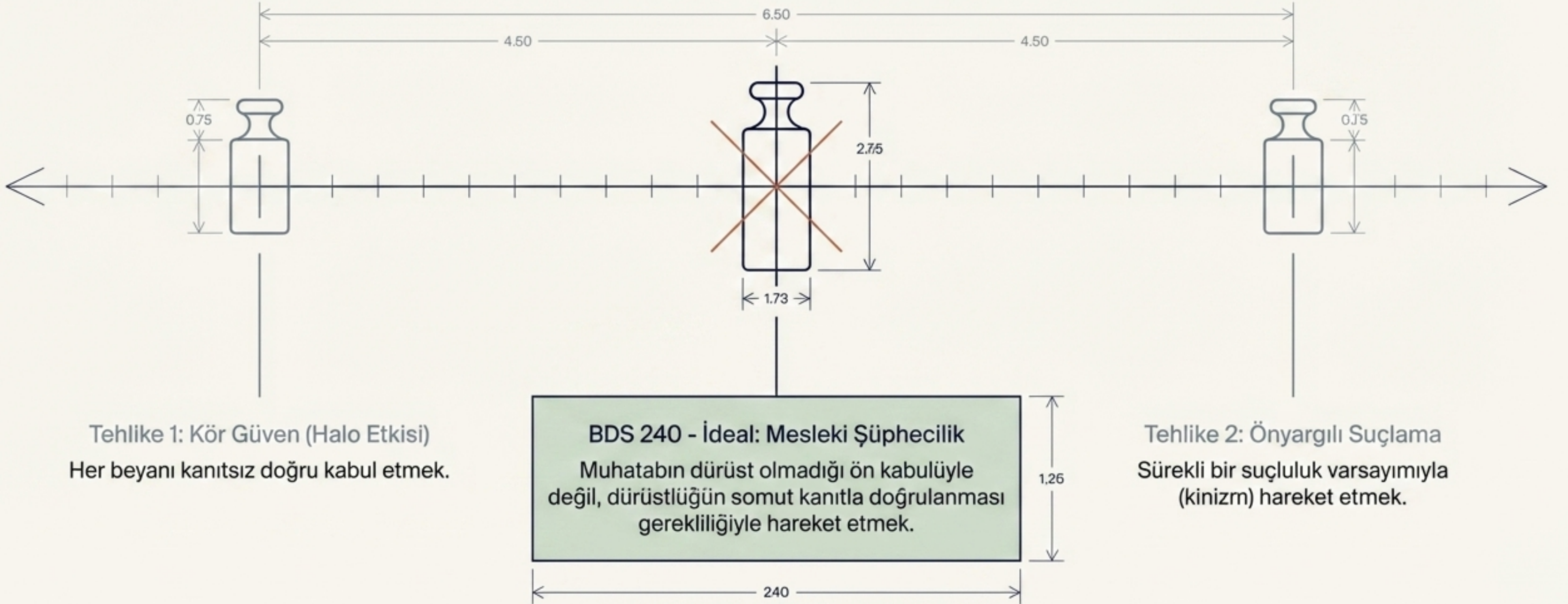
BDS 240 (Kamu Gözetimi Kurumu) sadece rakam toplama yönergesi değildir; **hile riskine karşı kurulan psikolojik bir savunma hattıdır.**

Mesleki Yargı:

Denetçiye 'yeterli ve uygun' kanıt toplama sürecinde bağımsız vicdani ve teknik kanaat kullanma yetkisi verir.

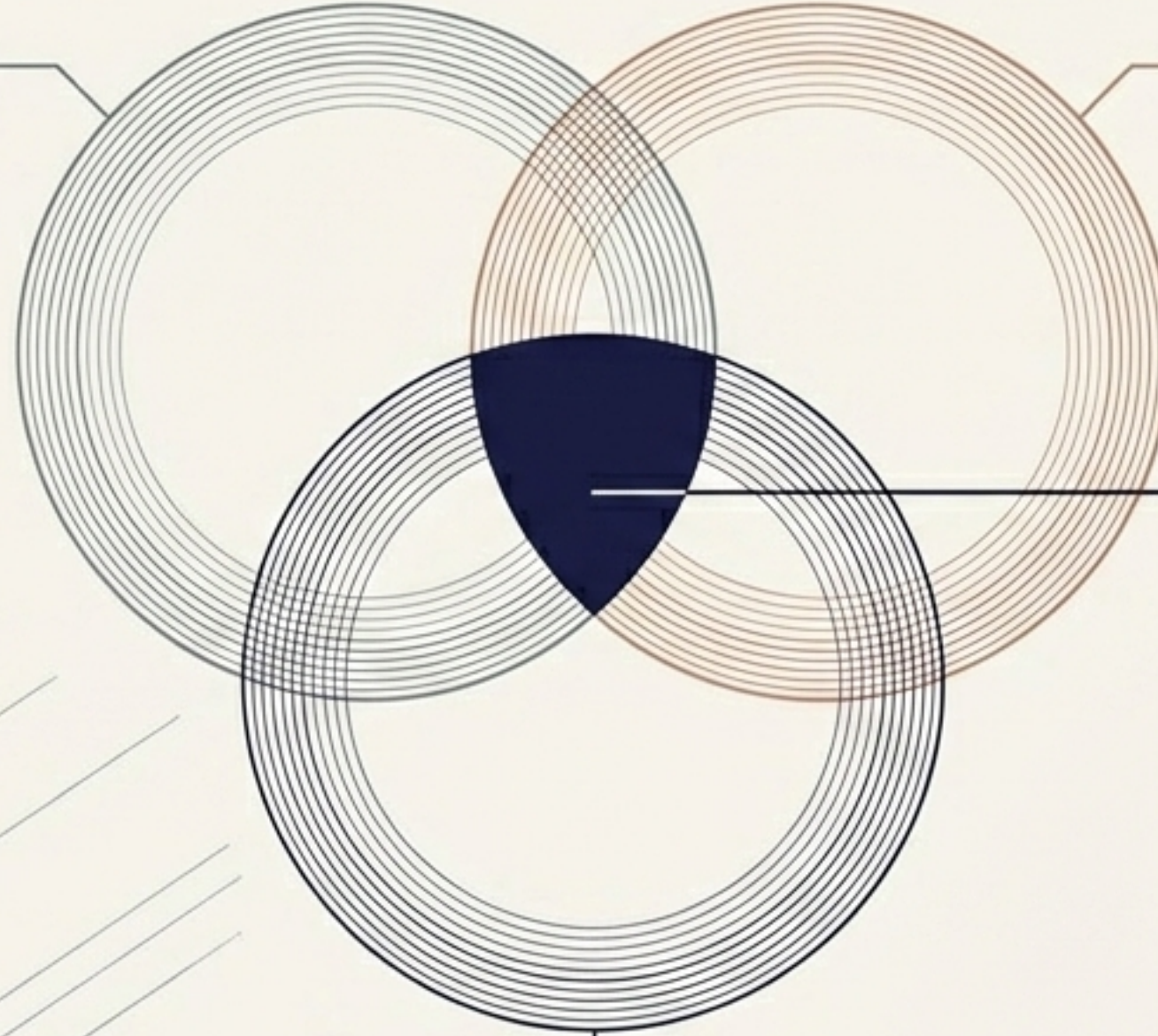
Mesleki Şüphencilik Terazisi

Yeni Nesil Denetçinin DNA'sı

Sosyolojik Farkındalık:
Maskeyi ve statü yanılgısını anlamak (Sutherland).

Kültürel Analiz:
Ekosistemi ve 'Yukarıdakilerin Tonu'nu okumak (Ashforth & Anand).

Psikolojik Disiplin:
Bilişsel önyargıları kırıp kanıta odaklanmak (BDS 240).

Kusursuz Denetim.

Sadece finansal tabloları değil,
kurumun kültürel DNA'sını denetlemek.